
INGEBOEKT

Jeugdliteratuur

Jeugdboekengids: Schrijver gezocht. Encyclopedie van de jeugdliteratuur, Tielt, Lannoo Van Holkema & Warendorf, 1988, 406 p, 595 fr.

Jeugdboekengids is een kritisch maandblad over jeugdliteratuur, uitgegeven door het Katholiek Centrum voor Lectuurinformatie en Bibliotheekvoorziening (K.C.L.B.) te Antwerpen. Aan het einde van het derde lustrum stelde de redactie een jubileumuitgave samen in de vorm van een 'encyclopedie van de jeugdliteratuur'. Marita de Sterck (hoofdredacteur), Luc Lannoy, Robert Baccarne, Jan van Coillie, Ria de Schepper en Marita Vermeulen zijn de samenstellers.

De redactie gaat er prat op dat het de eerste encyclopedie van de jeugdliteratuur in Vlaanderen is en bovendien het eerste boek over jeugdliteratuur met de tieners zelf (10-plussers) als doelgroep. Dat laatste heeft onder meer voor gevolg dat het taalgebruik aangepast is aan hun niveau en dat is volgens de redactie '... zoals het jeugdjournaal klinkt: begrijpelijk, vlot, maar niet kinderachtig.' (p. 5)

Zoals de term 'encyclopedie' laat vermoeden is het naslagwerk alfabetisch geordend. Het bevat korte artikeltjes over ongeveer 150 'belangrijke' Nederlandstalige en in het Nederlands vertaalde jeugdauteurs, over de meest voorkomende verhaalsoorten (b.v. detectiveverhalen), en over aspecten van de jeugdliteratuur waarmee jongeren te maken kunnen krijgen (b.v. jeugdbibliotheken). Het boek bevat bovendien een alfabetisch register, een bibliografie en een vermelding van organisaties waar je informatie kunt opvragen over jeugdliteratuur.

Voor de selectie van de auteurs werden volgende criteria gehanteerd:

- hedendaagse schrijvers van de laatste 20 à 30 jaar;
- auteurs die minimaal 2 jeugdboeken geschreven hebben;
- de kwaliteit van hun werk: verzorgde taal, boeiend verhaal met interessant thema dat bijdraagt tot een kritische en tolerante instelling.

De artikels over de afzonderlijke auteurs bevatten biografische weetjes, informatie over hun taal, stijl en thematiek in het algemeen, of in hun belangrijkste jeugdboeken, en een lijst van hun boeken voor 10-plussers. Het geheel is doorspekt met fragmenten uit interviews met de betrokken auteurs, waarin hun persoonlijke visie op jeugdliteratuur tot uitdrukking komt. Onder de andere trefwoorden vinden we een bont allegaartje van algemene informatie geïllustreerd aan de hand van auteursnamen of titels, en interviewfragmenten.

De redactie is er zich terdege van bewust dat de auteursselectie voor discussie vatbaar is. De vooropgestelde criteria worden m.i. niet altijd gerespecteerd. Aan Enid Blyton wordt een apart artikeltje gewijd, hoewel de kwaliteit van haar werk zeker niet voldoet aan de criteria die de redactie vooropstelde. Een bewijs te meer: we vinden haar naam eveneens terug onder het trefwoord 'triviaalliteratuur'. Burny Bos wordt onrecht aangedaan doordat zijn naam alleen vermeld wordt bij de verhalen die zich prima laten voorlezen (trefwoord: vertellen en voorlezen). Zijn boeken over Ko de Boswachter verdienen echter een vermelding onder het trefwoord 'dierenverhalen' en 'informatieve jeugdboeken'. Marc De Bel heeft toch al drie jeugdboeken op zijn actief, en wordt evenmin vermeld.

Bij de selectie van de boektitels kan aangevochten worden dat alleen de boeken voor 10-plussers in de bibliografie vermeld staan. Dat heeft voor gevolg dat de dwergjes van Tuil wel ter sprake komen in het artikel over Paul Biegel, maar niet in de boekenlijst terug te vinden zijn. De redactie beseft ook dat de publikatie al verouderd is op het moment van verschijnen; dat is immers inherent aan de opzet. Ze is dan ook van plan om aanvullingen te publiceren. Het schitterende 'Ratteplan' van Tor Seidler maakt echter alleen kans om in een volgende editie te worden opgenomen wanneer de auteur het niet bij dit ene jeugdboek laat zitten. En dat is eveneens een zwak punt bij de selectie.

Bekijken we tot slot de gebruiksvriendelijkheid voor de doelgroep. 'Een handig register maakt het opzoeken alvast een stuk handiger' (p. 5), meent de redactie m.i. ten onrechte. Auteursnamen en onderwerpstrefwoorden staan kriskras door elkaar in alfabetische volgorde. De auteursnamen zijn meestal geordend op het hoofdwoord, maar er staan een paar inconsequenties in: The Tong King vinden we onder **The**, en Dang van Ty onder **Ty**; Ver Boven staat onder **Ver**. Ook voor de anonieme werken is het register inconsequent: De vier heemskinderen vinden we onder **Vier**, Van den vos Reynaerde onder **Van**, en Mijn groot sprookjesboek onder **Mijn**.

Afgezien van die inconsequenties werd er ook te weinig rekening gehouden met mogelijke zoekstrategieën van de jeugdige gebruikers: in het register vinden zij immers alleen de trefwoorden die door de redactie zelf werden gekozen. Wie een boek wil met als thema 'geschiedenis' moet onder 'historische verhalen' of 'informatieve jeugdboeken' zoeken. Wie interesse heeft voor 'gedichten' of 'verzen' moet 'poëzie voor jongeren', 'jeugdpoëzie', 'kinderpoëzie' of 'rijmpjes' opzoeken. Het register schiet dus duidelijk aan zijn doel voorbij nl. het opzoeken vergemakkelijken. Bovendien staat het op een ongelukkige plaats gekneld tussen een heleboel informatieve rubrieken achteraan in het boek: een index met de namen van de recensenten, een verantwoording die voor een andere doelgroep herhaalt wat de inleiding al vertelde, een bibliografie, een lijst van organisaties, een illustratieverantwoording, en informatie over Jeugdboekengids.

Ik zie twee mogelijkheden om de gebruiksvriendelijkheid in een volgende editie te vergroten. Het register kan opgesplitst worden in een personen- en een onderwerpsgedeelte met een flink aantal verwijswwoorden. Het boek zelf kan meer opgevat worden als een echte 'encyclopedie' met volwaardige lemmata en verwijswwoorden in alfabetische volgorde, en dan kan het register gewoon wegvallen.

Alle negatieve opmerkingen ten spijt, het is een verzorgd uitgegeven en mooi geïllustreerd boek, dat bij jeugdige boekenwormen zeker zijn doel zal bereiken, namelijk 'een wegwijzer zijn naar nog meer leesplezier'(p.5). En niet alleen voor tien-plussers, maar ook voor ouders en leerkrachten bevat het een schat aan boeiende informatie die nergens anders werd bijeengesprokkeld.

Rita Rymenans, Romeinse put 50, 2520 Edegem

Schrijfonderwijs

De Glopper, Kees, Schrijven beschreven. Inhoud, opbrengsten en achtergronden van het schrijfonderwijs in de eerste vier leerjaren van het voorgezet onderwijs, Den Haag, SVO, 1988, (Selecta-reeks), 170 p.

Onder auspiciën van de IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) wordt vanaf 1981 in verscheidene landen een internationaal vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar de inhoud en de opbrengsten van het schrijfonderwijs, in het project IEA Written Composition Study. In de deelnemende landen (BRD, Chili, Engeland en Wales, Finland, Hongarije, Indonesië, Italië, Nederland, Nieuw-Zeeland, Nigeria, Thailand, USA en Zweden) worden nationaal gegevens verzameld met behulp van internationaal gestandaardiseerde instrumenten: vragenlijsten, schrijfofopdrachten, en beoordelingsvoorschriften.